

Senyor Alcalde, Regidors i Autoritats, Amics escalencs i d'arreu que heu vingut per compartir aquesta festa amb alegria,

em fa molt feliç tenir l'honor de fer el pregó de la Festa Major de L'Escala, una vila que estimo i sovintejo. Sóc barcelonina de naixement però l'Empordà em va captivar des de ben jove i, en certa mesura, va ajudar-me a tirar endavant amb la seva bellesa i la seva gent. A mitjans dels anys '60 vaig començar a anar a Llançà als estius i, sempre que podia, fins a ben entrada la tardor. Aquelles estades eren molt més que “anar d'estiueig”, per a mi era com baixar una muntanya que havia pujat amb dificultat durant l'hivern; eren una forma de renaixement, un bany de tranquil·litat i de bellesa, d'apropament a una gent amb un altre ritme i una proximitat espontània; gent sana i franca, orgullosa de ser catalana, amb un xic de murrieria molt empordanesa i un parlar ric i propi que s'encomanava.

Parlo d'un temps en què gairebé ningú era anomenat “turista”; quan els estiuejants eren famílies catalanes i franceses que quedaven estorades quan s'adonaven que la gent del país no tancava les portes de casa seva; d'aquell Empordà mariner i menestral sense cotxes, amb els carrers sense asfaltar transitats encara per alguns carros; d'aquelles platges envoltades de canyissars i vinyes, d'aquella gent que ara no trobem i que aleshores formaven part de la vida quotidiana : els pregoners, els drapaires, el paraigüero, les dones *remendant* les xarxes a la platja, els jornalers de la verema, els mossens amb sotana, els esmolets, els francesos jugant a la petanca a les set del matí!!... Aleshores l'Empordà estava lluny, era una aventura pujar-hi i, sovint, s'hi arribava en els darrers trens de carbó després d'hores de llarga travessada amb mainada recurrent els vagons amunt i avall preguntant “què falta gaire?”. Bé, actualment agafar el tren encara és una aventura... !

Tots els pobles tenien el seu cinema -com a mínim un-, i anar-hi era un esdeveniment. Poca gent tenia televisió i, a més, no es veia bé ni clavant-li cops i batzegades. De telèfons n'hi havia pocs i si tenies pressa per parlar amb algú hi havia l'oficina de la telefònica amb les seves cabines simbòliques -perquè les converses les sentia tothom!-, amb la centraleta plagada d'endolls i clavilles movent-se amunt i avall en un mar de fils elèctrics que feien anar unes telefonistes que semblava que fessin puntes de coixí. I no parlem de l'electricitat, que es tallava així que plovia... Bé, juraria que això encara passa! El cas és que en pocs anys alguns pobles van començar a canviar i a fer-se grans sense solta ni volta perdent la seva tranquil·litat i la seva ànima.

Un gran amic, l'actor Lluís Nonell, que era un apassionat de L'Escala, em va convidar a venir un dia amb els meus fills a mitjans dels anys '60. Jo vaig pensar "¿no serà un d'aquests pobles que semblen Miami, amb tot de gratacels a tocar del mar?", però de seguida em vaig dir que en Lluís Nonell era un *bon vivant* que defugia el mal gust i les aglomeracions de trinxeraires o de gent tibada, i que si venia a L'Escala i li agradava tant era perquè era bonica, s'hi estava bé i hi havia bona gent... i noies maques o, com deia en Lluís, "Nines, nines!!". Així que vaig venir amb la mainada per fer un tomb i veure quin pa s'hi donava i vaig comprovar que efectivament -tret d'algun nyap urbanístic-, L'Escala encara conservava la seva ànima de poble mariner i no havia caigut en el parany d'una construcció descontrolada ni en el desfici nocturn d'altres poblacions. A més, L'Escala tenia a tocar una joia : Empúries, que a partir d'aquell moment vam visitar any rere any tota la família. Fins i tot, en una ocasió que explicava el què anàvem veient a una colla formada pels meus fills, nebots i altres criatures, se'ns anava afegint gent, sobretot francesos, convençuts que jo era una Guia turística. Vam riure molt. Vaig haver d'improvisar i posar-hi una mica d'imaginació, sobretot per explicar què hi feia aquell fal·lus immens esculpit a un mur!

Des de mitjans dels anys 70 tinc casa a Saus, un poble fantàstic i tranquil, i sovintejo L'Escala per comprar el peix, per passejar-hi i anar a la platja quan el sol no pica massa. Però, sobretot, per acompanyar el meu marit que, tot i ser advocat, és un manetes que tot ho adoba, és el rei del bricolatge; ma mare ja m'ho deia "nena, aquest noi t'estalvia molts duros!"... El cas és que necessita venir dia sí dia també per comprar ara un cargol, ara una eina raríssima, visos, tacs, serretes, llimes; de tot! Així que, com dic sovint, "estiuejo entre Saus i Can Comas".

M'agrada, L'Escala, és una Vila acollidora on hi pots trobar gent amable i propera i que encara conserva força racons d'aquell Empordà que es fa estimar tant; l'Empordà que ha captivat tantes persones que han sabut apropar-se a la seva gent i percebre la vida, la bellesa i els problemes que sovint queden en un segon terme, eclipsats pel brogit i l'enrenou de l'estiu. L'Escala és viva tot l'any, és un cor que continua bategant quan marxen els turistes, contrariats perquè se'ls acaben les vacances o perquè ja no es pot anar a la platja i no saben on dur els nens. A L'Escala també n'hi ha, de nens, i van a Estudi i juguen i creixen i fan xivarri com a tot arreu; i hi ha gent gran i botigues i oficines, i una ràdio i una televisió... Potser hi ha qui pensa que és una Vila que existeix només els estius, els ponts i alguns caps de setmana, que apareix per art de màgia i, quan ells marxen, s'esvaeix com un miratge. Tant de bo, amb imaginació i la col·laboració de tots, aconseguíu atraure nous visitants a L'Escala durant tot l'any... Ep, si pot ser, gent que l'estimi!

Una de les virtuts més admirables dels escalencs -de naixement o d'esperit- és l'esforç constant i reeixit per defensar alhora la modernitat i la tradició. Ho feu amb elegància, sense estridències, amb un orgull serè i just. Agermaneu el passat i el futur amb constància, amb discreció i, sobretot, amb amor. Ho feu amb la vostra apassionada reivindicació de la sardana i, també, a Internet amb una allau de pàgines meravelloses sobre l'art, la cultura, la història i la vida quotidiana de L'Escala. Ho feu conservant el vostre cementiri mariner, reivindicant l'obra dels escalencs i escalenques il·lustres i conservant alguns vells comerços i fondes

històriques, com aquella Villa Teresita que “*el Gambo*” va obrir fa un segle per donar de menjar als primers treballadors i visitants de les obres d’Empúries i que ara és un hostel capdavanter. Heu recuperat l’Alfolí de la sal, teniu un extraordinari Museu de la Sal i de l’Anxova, celebren la Festa de la Sal... A veure qui s’atreveix a negar que L’Escala és una vila “molt salada”!? Gran part d’aquesta tasca de recuperació i d’investigació històrica és un mèrit innegable i colossal de la gent que ha treballat amb constància des de fa més de vint anys a través del Centre d’Estudis Escalencs, dels Fulls d’Història Local i, especialment, des de l’Arxiu Històric de l’Ajuntament de L’Escala, un exemple de rigor, de solvència i de servei al país.

Fa quaranta anys venia a visitar “les ruïnes d’Empúries”. De fet, era cert, Empúries i la nostra Nació eren una ruïna. Aquella ciutat fundada fa més de dos mil·lennis per homes savis, per comerciants destres, instruïts i pacífics, havia ressorgit d’una nit de segles d’espolis, de superstició i de menyspreu per la bellesa i la democràcia per mostrar-nos que la veritat i la justícia acaben imposant-se. ¿Quantes estàtues van ser destruïdes pel fanatisme religiós, quantes per la ignorància?

Un matí de juliol de fa molts anys, el diari de més tirada de Catalunya, La Vanguardia, dedicava a Empúries un ampli reportatge il·lustrat amb 7 fotografies d’Agustí Centelles. El text parlava de la bellesa del paisatge i finalitzava afirmant que “encara es preveia trobar-hi nous i valuosíssims tresors”. Malauradament, l’alegria dels escalencs davant aquell reconeixement tan oportú va quedar eclipsada per una notícia molt menys prometedora : era el dissabte 18 de juliol de 1936, els militars s’havien alçat contra la República i començava una guerra civil brutal que ens duria a una derrota que deixaria Catalunya sumida en una llarga nit de fanatisme, d’ignorància i de menyspreu per la democràcia, la nostra història i la nostra llengua. Però aquí estem de nou, celebrant la Festa Major, negant-nos a ser una ruïna, superant les adversitats, com sempre ho ha fet L’Escala. Després d’una crisi ve la bonança i aquesta Vila encara té “nous i valuosíssims tresors per descobrir”.

Potser més gent que no penseu aquí hi viu experiències meravelloses que no s'esperava, reneix després de passar uns dies entre vosaltres i desitja poder tornar sempre.

Als primers estiuejants que van venir a L'Escala els deien “culs blancs”, perquè els seus vestits no estaven apedaçats. Quan contemplem les velles fotografies d'en Josep Esquirol podem entendre la ironia i el contrast d'aquells forasters mudats amb la gent humil que tan magistralment va retratar l'Esquirol. En els rostres d'aquells vells pescadors de fa un segle percebem la duresa de les seves vides i ens adonem de com ha canviat L'Escala i els seus habitats. També el fotògraf Joan Lassús va captar el dia a dia d'aquesta Vila i la seva lenta transformació durant dècades, deixant un llegat fotogràfic i històric excepcional. Malgrat la seva curta estada cal valorar l'aportació d'un foraster que també va retratar el poble, la gent i els costums dels escalencs. Es tracta de Vernon Richards, un anglès idealista i entusiasta que va “descobrir” L'Escala gairebé per casualitat i en va quedar enamorat només de sentir els pescadors cantant en un cafè. Vernon Richards treballava per una petita agència de viatges que organitzava estades que defugien la rutina turística i la distància dels estiuejants amb la població dels indrets que visitaven. Tenia una visió molt moderna del que significava viatjar i es va avançar dècades al que ara coneixem com a “turisme rural”. No era un passavolant ignorant del nostre país, perquè de jove havia sentit com a pròpia la ferida de la guerra civil espanyola. Vernon Richards va fer bons amics a l'Escala i sovint manifestava el seu temor que algun dia la cobdícia destruís el que tant va estimar. En una carta d'inicis dels '60 adreçada a la Quimeta Vallespí, deia :

“En el món del “consumisme” la gent no té ulls, només té boca. Potser aquestes reflexions són una indicació que visc en el passat, que el “progrés” no m’agrada. Potser és així. El fet és que aquesta destrucció de la bellesa natural i de la bellesa creada pels homes ja no es podrà rectificar quan, amb el temps, la gent s’adonarà que tot aquest materialisme sense ideals i sense fi, condueix a la destrucció de tots els valors humans que, des de fa segles, estem intentant que siguin part i justificació de la vida mateixa.”

Tant de bo vinguessin molts homes i dones que estimessin L’Escala tant com Vernon Richards. I tant de bo els qui hi arriben per quedar-se s’assemblin a aquells grecs savis i tolerants que van respectar els costums, la llengua i els déus dels nostres avantpassats. Tant de bo la bellesa i l’hospitalitat d’aquesta terra continuïn enamorant gent tan excepcional com Garcia Lorca, que commogut per la màgia d’Empuries va exclamar “Visca Catalunya lliure!”

I visca l’Escala i la Festa Major! Salut i alegria!